

PRAKTICKÁ OCHRANA PŘÍRODY ve výuce na školách

Editor: Roman Andres

Český svaz ochránců přírody Vlašim

PRAKTICKÁ OCHRANA PŘÍRODY
ve výuce na školách
metodická příručka

editor: PhDr. Roman Andres (roman.andres@csop.cz)

odborná recenze: Ing. Pavel Pešout, Mgr. Jan Vrtiška

© fotografie: archiv ČSOP Vlašim, PhDr. Magda Andresová, Ing. Jan Jelínek

© ilustrace: PhDr. Magda Andresová

Vydala © ZO ČSOP Vlašim v roce 2013

náklad: 2.000ks

1. vydání

počet stran: 96 + 10 stran barevné přílohy

sazba: Milan Červenka dZion (dzion@dzion.net)

tisk: VAMB Štěchovice

ISBN 978-80-86327-99-0

Doporučená citace:

Andres, R. (ed.): Praktická ochrana přírody ve výuce na školách: metodická příručka
Vlašim: ZO ČSOP Vlašim, 2013. X s. ISBN 978-80-86327-99-0.

Obsah

V BUDOVĚ ŠKOLY

Škola není past	7
Jak chovat zvíře ve třídě	10
Jak kompostovat ve třídě	13
Jak svítit účelněji	15
K přírodě šetrný provoz školy	19

NA ŠKOLNÍ ZAHRADĚ

Jak přilákat na zahradu hmyz	24
Jak na hmyz bez chemie	27
Jak přilákat na zahradu obojživelníky	29
Založme si „hadník“	33
Jak přilákat na zahradu ptáky	35
Postavme ptákům „ptačník“	39
Krmítko pro ptáky	40
Jak přilákat na zahradu ježka	43
Jak kompostovat na zahradě	45
Živá zahrada	48
Pěstujeme tradiční polní plodiny	51

V TERÉNU

Mapování výskytu živočichů v okolí školy	53
Netradiční naučné stezky	57
Jak pomoci přírodě od odpadků	60
Jak pečovat o cenný kousek přírody	63
Pomoc zvířatům naší přírody v nouzi	65
Voda v terénu	71
Záchranné transfery obojživelníků	73
Záchrana starých odrůd ovocných dřevin	76

Příloha 1: Adresář organizací, se kterými může škola spolupracovat 79

Příloha 2: Možnosti využití odpadů při výuce (náměty ZŠ Vrané nad Vltavou) 88

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Praktická ochrana přírody ve výuce na školách : metodická příručka / editor Roman Andres. -- 1. vyd. -- Vlašim : ZO ČSOP Vlašim, 2013. -- 96, 10 s. obr. příl. : barev. il.

ISBN 978-80-86327-99-0 (brož.)

502:37.03 * 57.081.1 * 371.382 * 373.3 * 373.5/.6+377.1/.3

- environmentální výchova a vzdělávání
- přírodověda
- didaktické hry
- základní školy
- střední školy
- metodické příručky

502 - Životní prostředí a jeho ochrana [2]

Předmluva

Vážení učitelé a vedoucí kroužků,

do rukou se vám dostává metodická příručka ČSOP Vlašim Praktická ochrana přírody ve výuce na školách.

Příručka obsahuje náměty pro praktickou přírodovědnou činnost ve škole, na školní zahradě či v terénu. Aktivitu v ní nabízené pomáhají rozvíjet u dětí vztah k přírodě, schopnost přírodu vnímat, prožívat, zkoumat, chápat v její pestrosti, propojenosti, uvědomovat si problémy, s kterými se příroda potýká, i hledat cesty, jak jí pomoci.

Praktickou přírodovědnou či ochrannou činností se zabývají různé přírodovědně zaměřené dětské oddíly ať už pod hlavičkou ČSOP, Brontosaura, Junáka, Asociace TOM či jiných dětských organizací. Vím, o čem mluvím – přes 20 let jsem vedl přírodovědný oddíl Nezmaři a spolu s dětmi z oddílu vyráběl, vyvěšoval, kontroloval a čistil různé typy budek, sekal mokřadní louky, sázel stromky, budoval hrázky na potoce pro mloky, značil rezervace, podporoval třídění odpadu apod.

I pro takovéto oddíly a kroužky může být tato příručka přínosem. Primárně je ale určena školám, které mají přírodovědné vzdělávání také ve svém programu a navíc jsou jedinečné tím, že dlouhodobě působí na kompletní dětskou populaci.

Školy v současné době pracují podle svých Školních vzdělávacích programů (ŠVP), které si zpracovávají v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem (RVP). Součástí RVP jsou i požadavky na rozvoj environmentálních dovedností a postojů definované např. v průřezovém tématu Environmentální výchova. Jenže řada škol si s tímto průřezovým tématem neví rady a myslí si, že ho naplní několika teoretickými hodinami v rámci přírodopisu.

Vztah k přírodě se ale nedá budovat a rozvíjet sebestavějším výkladem u tabule či sebeúžasnejším počítačovým programem. Virtuální realita, kterou jsou děti stále více obklopeny, nemůže nahradit osobní kontakt s přírodou a s živými tvory.

Tato příručka může školám pomoci připravit pro žáky atraktivní a smysluplný přírodovědný program – nabízí 24 aktivit a řadu dalších informací. U každé aktivity jsou kromě jejího popisu uvedeny i technické údaje – věková skupina, pro kterou je aktivita doporučována, finanční náklady a další potřeby důležité pro její uskutečnění, čas potřebný na přípravu a realizaci apod. Kromě toho jsou v úvodu uvedeny i výstupy průřezového tématu Environmentální výchova, k jejichž naplnění může aktivita přispět (řada aktivit pomáhá naplnovat i výstupy Osobnosti a sociální výchovy a Výchovy demokratického občana, ty však nejsou v brožuře uváděny). Všechny aktivity uváděné v brožuře jsou vyzkoušeny a ověřeny v praxi. Některé z nich jsou realizovatelné jednorázově, jiné nabízejí dlouhodobý program či mohou být přeměněny ve třídní či školní projekt. Všechny ale přispívají k rozvoji přírodovědného a ochranného vnímání světa, k rozvoji znalostí i emočního prožívání přírody.

Za autorský kolektiv Vám přeji, aby se pro Vás stala příručka opakovaným zdrojem inspirací, a zároveň se těším na zpětnou vazbu od Vás i vašich žáků.

Honza Vrtiška, ZŠ Vrané nad Vltavou a CEV Zvoneček